

Voor en door ouderen – Zorgcoöperatie Hoogeloon

Zorgcoöperatie Hoogeloon is de eerste zorgcoöperatie van Brabant en Nederland. Zij zet zich in voor het behoud en het ontwikkelen van zorg, diensten en faciliteiten in het dorp, waardoor ouderen en mensen met een beperking, ook met een toenemende zorgvraag, in Hoogeloon kunnen blijven wonen. Zorgcoöperatie Hoogeloon is opgericht in maart 2005. De leden bepalen zelf het aanbod van de zorgcoöperatie. Op dit moment zijn dat een eetgroep, een spreekuur over zorg- en dienstverlening door een wijkzuster, dagverzorging, de uitleen van een rolstoel en een scootmobiel, ondersteuning bij pgb en een alternatief voor thuiszorg. Bemiddeling tussen vraag en aanbod met pgb is in ontwikkeling.

Voorgeschiedenis

Hoogeloon is een klein dorp in de Brabantse Kempen. Leefbaarheid en behoud van voorzieningen is een belangrijk thema voor de ouderen die daar wonen. Vanaf 2002 heeft het Instituut voor advies, onderzoek en ontwikkeling in Noord-Brabant (PON) ouderen via een speciale methode gestimuleerd kritisch na te denken over de leefbaarheid in het dorp. De knelpunten die daaruit voortkwamen, staan beschreven in de notitie *Zorge(n)loos wonen in Hoogeloon*. Overleg met de gemeente en ondernemers leidde tot oplossingen voor een aantal knelpunten. Zo werden er obstakels verwijderd zodat het mogelijk is met de rollator door het dorp te lopen, en bleef een bank- en postkantoorvoorziening bestaan.

Dat was anders wat betreft het thema 'zorg'. De ouderen verlangden terug naar de oude wijkzuster. Zij stond altijd klaar voor mensen met problemen en dat spaarde vaak een bezoek aan de huisarts uit. Ook gaven veel ouderen aan dat ze niet graag naar een verzorgings- of verpleeghuis in een verderop gelegen dorp wilden gaan als ze zorg nodig hebben. 'Dit kan niet in Hoogeloon, dat kan niet in Hoogeloon.' Dat zagen ze als een voldongen feit: 'Zo is het nu eenmaal geregeld', 'Daar kun je niets aan doen', 'Daar hebben wij niks over te zeggen.' Langzamerhand kwam er een bewustwording op gang: 'Waarom hebben wij daar niks over te zeggen?', 'We willen er wel iets aan gaan doen.'

Dilemma

Intramurale zorg is in de regio alleen beschikbaar in grotere kerngemeenten als Bladel, Eersel of Vessem. Doordat er als gevolg van te weinig zorgvragen te weinig in het dorp geleverd kan worden, lijkt deze vorm van zorg financieel niet haalbaar. Het is een dilemma: er is te weinig zorg en doordat iedereen met een zorgvraag moet verhuizen, komt er nooit voldoende zorg in het dorp om het financieel wel haalbaar te maken. Direct na het onderzoek is de werkgroep met zorgaanbieders gaan praten. Het spreekuur

van de wijkzuster was het enige wat de zorgaanbieders boden.

De ouderen in Hoogeloon zijn afhankelijk van een regionale thuiszorginstelling en één (gefuseerde) intramurale zorginstelling in Bladel. Met deze instelling is de werkgroep gaan praten. Deze organisatie zag niets in het plan om ook intensieve zorg te bieden in Hoogeloon zelf. De instelling had al tien jaar plannen voor een

groot nieuw verpleeghuis in Bladel en het was niet bespreekbaar om een klein aantal eenheden daarvan in Hoogeloon te bouwen. Het belang van de ouderen om in het eigen dorp te kunnen blijven in plaats van een verplaatsing naar een dorp een aantal kilometers verderop wordt door de managers onvoldoende serieus genomen. Een en ander hangt samen met de situatie in de Kempen. In dit gebied woont 65 procent van de mensen in zogenoemde economische kernen, waar alle voorzieningen bij elkaar zijn gebracht. Slechts 35 procent woont in kleine dorpen, waar Hoogeloon er één van is. De laatste twintig jaar is het beleid dat alles, ook de zorg, wordt gecentraliseerd in de economische kernen. Zorgaanbieders zijn bereid te komen als er genoeg zorgvragers zijn en het is niet mogelijk in Hoogeloon het kwantum te halen. In het gesloten bolwerk komt nu echter enige opening. Door het initiatief van Zorgcoöperatie Hoogeloon beginnen andere kleine dorpen nu ook vragen te stellen. De ouderen komen in beweging.

Het principe is dat de zorgcoöperatie bij de zorgaanbieder als volwaardige gesprekspartner gezien wil worden. Ouderen zijn potentiële klanten. Zo ver is het nog niet, al is er onlangs wel een contract afgesloten met de gemeente en een instelling voor gehandicaptenzorg, de Plaatse/Meare. In de gehandicaptenzorg is men al meer gewend om naar de (woon)wensen van cliënten

te luisteren. Er zijn daar al goede voorbeelden van ouderinitiatieven, gesteund door een zorgaanbieder.

In het contract is afgesproken dat er een haalbaarheidsonderzoek komt naar de mogelijkheid om een aantal verpleegunits in Hoogeloon te bouwen waar zes dementerenden en zes mensen met een verstandelijke beperking met zorg kunnen wonen. De zorgaanbieder in Bladel heeft nu ook interesse getoond in het project.

Dagverzorging

Inmiddels heeft de zorgaanbieder die de voorstellen van de coöperatie destijds afwees een andere directeur en is men weer in overleg met elkaar. De zorgcoöperatie biedt twee dagen dagverzorging aan een groep van gemiddeld acht ouderen. De zorgaanbieder zorgt voor een activiteitenbegeleider en er werken vrijwilligers mee. De coöperatie is met de dagverzorging begonnen voordat het contract met de zorgaanbieder rond was. 'Als we eerst een contract hadden willen hebben, was het niet van de grond gekomen. Het moet worden afgedwongen.'

Het leveren van een goede inhoudelijke kwaliteit van dagverzorging heeft de zorgcoöperatie aan de zorgaanbieder overgelaten. De dagverzorging kan echter ook kwaliteit leveren, juist omdat het in Hoogeloon is. 'De mensen zorgen zelf voor de kwaliteit. De mensen die naar de dagverzorging komen, kennen elkaar, ze hebben een gedeeld

verleden en er is betrokkenheid. De mensen maken zelf de sfeer.' De begeleider van de dagverzorging spreekt met de ouderen over de invulling van de dag en dan blijkt het vaak mogelijk te zijn aan speciale wensen te voldoen. Eén oudere wil tussen de middag graag een half uur naar huis. Dat gebeurt dan.

ze hebben een gedeeld verleden
de mensen maken zelf de sfeer

Na een actief leven met veel vrijwilligersactiviteiten gaat mevrouw Van Gorp naar de dagverzorging en de eetgroep van de zorgcoöperatie. Haar dochter woont naast haar en verleent veel mantelzorg. 'Op maandag en donderdag ga ik naar de dagopvang, dan is mijn dochter twee dagen van mij verlost', zegt ze met een knipoog. Ze is moeilijk ter been en loopt kleine stukjes met behulp van een rollator. Drie jaar geleden reed ze nog auto. Nu heeft ze een scootmobiel. Als het mooi weer is en licht is buiten, gaat ze daarmee naar de dagopvang. Meestal haalt en brengt een vrijwilliger haar, dat is toch veiliger met al het verkeer op de weg.

Ze gaat graag naar de dagopvang, gezien de omstandigheden. Zeker in de winter is de dag thuis lang. Als de dagopvang in Bladel was geweest, was ze niet gegaan. Waarom niet? 'Dat weet ik niet. Nu zijn het bekende mensen.' Wel gaat ze af en toe mee met een reisje van de Zonnebloem. Dan zijn het ook vaak onbekenden,

maar dat gaat meestal wel goed. Laatst was er een reisje met alleen mensen uit het noorden, dat vond ze niet plezierig.

De activiteiten van de zorgcoöperatie zijn afhankelijk van de inzet van vrijwilligers. Toen de plannen voor de oprichting van de zorgcoördinatie aan de al actieve vrijwilligers in het dorp werden voorgelegd was de reactie: 'We hebben het al zo druk.' Het was duidelijk dat er nieuwe vrijwilligers nodig waren en het is gelukt die te vinden, zowel bij de kookgroep als bij de dagverzorging.

Toekomst

De zorgcoöperatie is nu bezig met de vraag of de coöperatie zelf zorgaanbieder wil worden. Men wil bemiddelingszorg opzetten als alternatief voor de thuiszorg. De ouderen zijn niet tevreden over de thuiszorg zoals die nu wordt geleverd, met steeds wisselend personeel. De zorgcoöperatie zou bemiddelingstaken kunnen gaan uitvoeren nu het vertrouwen bij de mensen is opgebouwd. Maar dat is een grote verantwoordelijkheid. Een ander punt is de 24-uurs zorg. Mensen in Hoogeloon moeten nu vaak een half uur wachten als ze onverwacht hulp nodig hebben. Dit is in andere gebieden veel korter (Veldhoven), omdat daar wel een dekkend netwerk is. De vraag is nu of de coöperatie hieraan iets kan doen. Uitgangspunt van de coöperatie is om mensen te helpen langer in het eigen dorp te kunnen blijven wonen. Dat pleit ervoor om ontwikkelingsmaatschappij te blijven. Tegelijkertijd heb je als zorgaanbieder meer financiële armslag en dus meer macht om dingen voor elkaar te krijgen.